

Lovforslag nr. L 75. Fremsat den 14. november 1984 af justitsministeren

Forslag

til

Lov om ændring af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser

(Retskrav på erstatning)

§ 1

I lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser foretages følgende ændringer:

1. I § 1, stk. 1, 1. pkt., og i § 3, stk. 1, ændres »kan yde« til: »yder«.

2. § 1, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Erstatning ydes endvidere for skade på tøj og andre sædvanlige personlige ejendele, herunder mindre kontantbeløb, som skadelidte havde på sig, da personskaden blev forvoldt.«

3. § 2 affattes således:

»§ 2. Afgår skadelidte ved døden, ydes der erstatning for rimelige begravelsesudgifter og erstatning til den, som ved dødsfaldet har mistet en forsørger.«

4. § 3, stk. 1, nr. 5, affattes således:

»5) på grund af åndssvaghed er optaget i institution for personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap, jfr. lov om social bistand, eller«.

5. I § 3, stk. 2, 3 og 4, § 6 og § 9, stk. 2, ændres »kan ydes« til: »ydes«.

6. Efter § 6 indsættes:

»§ 6 a. Ved afgørelser om erstatning efter denne lov finder dansk rets almindelige reg-

ler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, tilsvarende anvendelse.«

7. § 8 affattes således:

»§ 8. Erstatning efter § 3 kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring.«

8. Efter § 9 indsættes:

»§ 9 a. Erstatning og godtgørelse for personskade, jfr. § 1, stk. 1, kan ikke overstige 500.000 kr.

Stk. 2. Erstatning efter § 2 for tab af forsørger til efterlevende ægtefælle eller samlever kan ikke overstige 225.000 kr.

Stk. 3. Erstatning efter § 2 for tab af forsørger til efterlevende børn beregnes på grundlag af det til enhver tid gældende normalbidrag.

Stk. 4. Erstatning for tingsskade, jfr. §§ 3-4, kan ikke overstige 50.000 kr.

Stk. 5. De i stk. 1-2 og 4 nævnte beløb reguleres efter reglerne i § 15 i lov om erstatningsansvar.«

9. I § 10 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Politiet vejleder skadelidte om retten til at få erstatning efter denne lov.«

10. Efter § 11 indsættes:

»§ 11 a. Er skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse fra skadevolderen afgjort ved dom, ydes erstatning efter denne lov med det beløb, som er fastsat ved dommen, jfr. dog §§ 7–10.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 gælder ikke, for så vidt skadevolderen under sagen må anses for at have anerkendt kravet eller dets størrelse.

Stk. 3. Taler særlige omstændigheder derfor, kan nævnet uanset reglen i stk. 1 tilkende skadelidte en højere erstatning eller godtgørelse end fastsat ved dommen.

§ 11 b. Har skadelidte indgivet ansøgning til nævnet om erstatning efter denne lov, og er skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse fra skadevolderen under behandling ved retten eller afgjort ved dom, jfr. § 11 a, stk. 1, kan nævnet med justitsministerens til-

ladelse indtræde som part i sagen eller indbringe dommen for højere ret efter samme regler som den skadelidte. Nævnets appelfrist er 8 uger og regnes fra den dag, da nævnet er gjort bekendt med dommen.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. april 1985 og finder anvendelse på skader, der forvoldes ved overtrædelser, der begås efter lovens ikrafttræden.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Den foreslåede ændring af offererstatningsloven vil indebære, at der gives offeret et egentligt *retskrav på erstatningen* fra staten. Erstatningsordningen vil således blive ændret i forhold til i dag, hvor erstatning til ofre for forbrydelser alene gives efter et billighedsprincip. Lovforslaget indebærer i denne henseende en opfyldelse af den enstemmigt vedtagne *folketingsbeslutning af 27. maj 1983* om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Samtidig foreslås der gennemført *maksimumsbegrænsninger* i de erstatninger, som kan kræves udbetalt fra staten efter denne lov. Herved understreger man den statslige erstatningsordnings karakter af et socialt sikkerhedsnet, og man begrænser de merudgifter for staten, som ellers ville være en følge af den nye lov om erstatningsansvar. Ved denne lov er der gennemført en betydelig forhøjelse af erstatningsniveauet i den private erstatningsret.

Lovforslaget bygger på *betænkning nr. 1019/1984 om retskrav på erstatning til ofre for forbrydelser*. Betænkningen er afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af justitsministeriet.

2. De gældende regler om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser findes i lov nr. 277 af 26. maj 1976, som bygger på betænkning nr. 751/1975. Der henvises om lovens forarbejder til FT. 1975-1976, tillæg A, sp. 2485 ff, tillæg B, sp. 1179 samt forhandlingerne sp. 3951, 6023, 9504 og 9721.

Reglerne i den gældende lov er nærmere beskrevet i betænkning nr. 1019/1984, side 15 ff. Som det fremgår heraf, *kan* staten efter lovens §§ 1-2 yde erstatning for personskade og for tab af forsørger, når skaden er forvoldt ved overtrædelse af borgerlig straffelov. Endvidere *kan* erstatning ydes for tingsskade forvoldt ved en overtrædelse af borgerlig straffelov af personer, som er anholdt eller fængslet, eller som er tvangsanbragt på visse institutioner bl.a. under kriminalforsorgen, jfr. nærmere lovens §§ 3-4.

Den gældende erstatningsordning administreres af et nævn under justitsministeriet (Erstatningsnævnet), jfr. lovens § 11. Nævnet består af en dommer, der er formand, en advokat og en særligt socialretlig sagkyndig. Til nævnet er endvidere knyttet et sekretariat.

Den gældende ordnings karakter af en billighedsrerstatning fremgår især af bestemmelsen i *den gældende lovs § 8, stk. 1*, hvorefter erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde har medvirket til skaden, eller skaden »er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig«. Bestemmelsens første led skal forstås som en henvisning til den almindelige erstatningsrets regler om egen skyld og accept af risiko. Men bestemmelsens sidste led indebærer, at der kan ske nedsættelse eller bortfald af erstatningen fra staten i videre omfang, end det ville være muligt efter disse almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko.

Denne særregel i § 8, stk. 1 (sidste led), er nærmere omtalt i betænkning nr. 1019/1984, side 18 ff, og betænkningen indeholder i afsnit 2.3.-2.4. (side 28-41) en nærmere redegørelse for erstatningsnævnets praksis og en analyse af forholdet mellem denne praksis efter særreglen og almindelige erstatningsretlige regler. Den nævnte gennemgang af praksis efter særreglen i § 8, stk. 1, bygger på et omfattende materiale fra erstatningsnævnet. Som bilag 2 til betænkningen (side 92-102) er optrykt et notat fra erstatningsnævnet, som nærmere redegør for nævnets praksis, og som underbilag til dette notat er (side 103-131) optrykt referater af sager i 2. halvår af 1982, hvori nævnet har tilkendt lavere erstatning end fastsat af retten i forhold til skadevolderen. Herudover har arbejdsgruppen fra erstatningsnævnet modtaget referat af samtlige sager, som er afgjort af nævnet i 2. halvår af 1982.

3. Folketinget vedtog *den 27. maj 1983* enstemmigt en *folketingsbeslutning om erstatning til ofre for forbrydelser*. Heri opfordrede folketingsregeringen til at tage initiativ til en ændring af offererstatningsloven, »således at den gældende billigheds-

hedserstatning ændres til et retskrav, i hvert fald for så vidt angår sager, hvor der foreligger dom om erstatningsudmålingen«.

Beslutningsforslaget er medtaget som bilag 4 til betænkning nr. 1019/1984 (side 138–142). I betænkningens kapitel 4 (side 53–55) har arbejdsgruppen refereret den kritik af den gældende ordning, som har fundet udtryk både i beslutningsforslaget og i folketingsbehandlingen heraf.

Hovedindvendingen mod den gældende ordning er, at afgørelsen om erstatning fra staten skal træffes efter en konkret rimelighedsvurdering, og dette kan være særligt betænkeligt, såfremt domstolene i forvejen har behandlet spørgsmålet om erstatning fra skadevolderen og i den forbindelse vurderet offerets »egen skyld«.

Kritikken i beslutningsforslagets bemærkninger retter sig således især mod særreglen i lovens § 8, stk. 1. Det erkendes i beslutningsforslaget, at der i tilfælde, hvor der ikke sker nogen påkendelse af erstatningsspørgsmålet ved domstolene (f.eks. fordi skadevolderen er ukendt), er behov for regler, der giver mulighed for at nedsætte statens ansvar, når skadelidte har optrådt uforsigtigt. Men den samme type af hensyn tages også af domstolene ved deres vurdering af skadevolderens erstatningsansvar, og når domstolene har truffet afgørelse om dette spørgsmål, bevirker erstatningsnævnets skøn efter § 8, stk. 1, at nævnet foretager en omvurdering, hvorved nævnet underkender domstolene, der i modsætning til nævnet har et førstehåndskendskab til sagen. I den forbindelse henvises der specielt til nævnets behandling af sager om godtgørelse til ofre for voldtægt.

De konkrete sager, som har været nævnt i beslutningsforslaget og under folketingsbehandlingen af dette, er søgt identificeret af erstatningsnævnet, som nærmere har kommenteret dem i afsnit 8 i det notat, som er optaget som bilag til betænkningen (side 96–100).

4. Den arbejdsgruppe, som har afgivet betænkning nr. 1019/1984, har i overensstemmelse med sit kommissorium overvejet spørgsmålet om ændringer dels i offererstatningslovens materielle regler, dels i de processuelle regler. Arbejdsgruppen understreger (side 59), at der er meget nær sammenhæng mellem de af arbejdsgruppen foreslåede ændringer i de materielle, henholdsvis processuelle regler.

4.1. For så vidt angår de *materielle regler* er der i arbejdsgruppen enighed om, at det er ubetænkeligt at ændre formuleringen af bestemmelserne i

lovens § 1, stk. 1–2, § 2, § 3, stk. 1–4, § 6 og § 9, stk. 2, således at staten *skal* yde erstatning.

Offererstatningsloven indeholder imidlertid også enkelte bestemmelser, som kun er tænkt anvendt i særlige tilfælde, hvor konkrete grunde taler for at yde erstatning, og arbejdsgruppen finder, at disse regler ikke bør ændres til retskravsregler. Det drejer sig om bestemmelserne i § 1, stk. 3 (om forbrydelser begået uden for den danske stat), § 4 (om skade forvoldt af strafafsonere m.v., som er undvejet fra de andre nordiske lande) og § 10, stk. 2 (om erstatning i tilfælde, hvor lovovertrædelsen ikke uden unødigt ophold er anmeldt til politiet m.v.). Disse særlige bestemmelser bør således fortsat være formuleret således, at staten *kan* yde erstatning.

4.2. Som nævnt ovenfor under pkt. 2 indeholder den gældende offererstatningslov en *særregel i § 8, stk. 1*, hvorefter erstatning kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde har medvirket til skaden, eller »skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig«. Denne regel, der henviser til et konkret skøn over erstatningens rimelighed, lader sig efter arbejdsgruppens opfattelse vanskeligt forene med en ordning, hvorefter skadelidte har et retskrav på erstatning. Arbejdsgruppen har derfor indgående drøftet, om denne særregel bør ophæves, således at det vil være de almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko, som vil skulle anvendes.

Arbejdsgruppen har som nævnt ovenfor under pkt. 2 foretaget en analyse af forholdet mellem erstatningsnævnets praksis efter § 8, stk. 1, og den almindelige erstatningsret (betænkningen, side 28–41). Det er arbejdsgruppens opfattelse, at nævnets praksis i vidt omfang svarer til de resultater, som man må nå til på grundlag af den almindelige erstatningsrets regler om egen skyld og accept af risiko. Men nævnets praksis – der jo har skullet leve op til intentionerne bag særreglen i § 8, stk. 1, sidste led – går i et vist omfang videre i retning af at lade erstatning nedsætte eller bortfalde, end den almindelige erstatningsrets regler giver grundlag for. Betænkningen indeholder side 62 en kort opsummering af denne analyse.

Der har i arbejdsgruppen gjort sig forskellige vurderinger gældende vedrørende rimeligheden af den gældende praksis. Når det drejer sig om vurderingen af de foreliggende løsningsmuligheder, har arbejdsgruppen ikke kunnet nå til fuldstændig enighed, og den har delt sig i et flertal på 5 medlemmer og et mindretal på 1 medlem.

Flertallet (betænkningen, side 63–65) finder ikke grundlag for at opretholde særreglen i § 8, stk. 1, i det omfang den giver mulighed for at lade erstatning fra staten nedsætte eller bortfalde i videre omfang end efter de almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko. Derfor foreslår flertallet, at denne særregel ophæves, og at der indsættes en ny bestemmelse i lovens § 6 a, hvorefter dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, finder tilsvarende anvendelse ved afgørelser om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Flertallet finder i den forbindelse, at rimeligheden af de afgivelser, som den gældende særregel i § 8, stk. 1, fører til i praksis, kan give anledning til tvivl, og at disse afgivelser må være vanskelige at forstå for offeret, der kan blive stillet forskelligt over for skadevolderen og over for staten.

Flertallet begrundet endvidere sit forslag om en ophævelse af § 8, stk. 1, med, at sagerne i nogle tilfælde vil kunne afgøres hurtigere end i dag, og at man ved en ophævelse af særreglen også vil kunne undgå den situation, som navnlig har været kritiseret, at nævnet – som ikke har førstehåndskendskab til sagen – tilkender en lavere erstatning end den, som dommeren efter en egentlig prøvelse af sagen har tilkendt skadelidte hos skadevolderen.

I den forbindelse fremhæver flertallet, at erstatningsnævnet – i de sager, hvor erstatningsspørgsmålet er prøvet til bunds under en forudgående domstolssag – ved en ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, vil slippe for at skulle gå ind i vanskelige bevisspørgsmål og for at skulle anlægge vurderinger, der i hvert fald i nogle tilfælde – f.eks. i voldtægtssager og sager om overfald på berusede ofre – i højere grad end efter den almindelige erstatningsrets regler kan opfattes som en efterfølgende moralsk bedømmelse af offerets almindelige adfærd.

Flertallet udtaler endvidere, at en afskaffelse af særreglen i § 8, stk. 1, vil gøre det muligt at gennemføre en fuldt tilfredsstillende, men samtidig enkel og billig løsning på de processuelle spørgsmål, som en retskravsordning giver anledning til, jfr. nedenfor under pkt. 5. Uanset hvordan man vurderer rimeligheden af de resultater, som man i de konkrete sager må nå til på grundlag af særreglen i lovens § 8, stk. 1, finder flertallet derfor, at fordelene ved en ophævelse af denne særregel vejer tungere end de ulemper, som kan tænkes at være forbundet med, at man i nogle tilfælde vil

skulle udbetale erstatning i videre omfang end i dag.

Et mindretal på ét medlem finder (side 65–66), at særreglen i § 8, stk. 1, bør omformuleres, således at man opretholder og lovfæster erstatningsnævnets hidtidige praksis, som dette medlem i det store og hele finder rimelig.

4.3. Arbejdsgruppen har særligt drøftet, om indførelsen af en retskravsordning vil kunne føre til misbrug eller stødende resultater i visse tilfælde, hvor en skadevolder og en skadelidt har nært økonomisk interessefællesskab. Sådanne tilfælde ville navnlig kunne tænkes i visse situationer med vold i familien.

Der er imidlertid enighed i arbejdsgruppen om at fraråde en regel om nægtelse af erstatning til skadelidte, der har nært økonomisk interessefællesskab med skadevolderen. Der henvises nærmere til arbejdsgruppens overvejelser i betænkning nr. 1019/1984, side 66–67. Arbejdsgruppen fremhæver bl.a., at en regel om nægtelse af erstatning til kvinder, der er flyttet sammen igen med den voldelige ægtefælle, ikke vil kunne løse problemet, idet genoptagelsen af samlivet kan ske ikke blot før, men også efter, at erstatningen fra staten er udbetalt. En sådan nægtelsesregel ville endvidere kunne opleves som meget urimelig af voldsofferet, der i øvrigt efter omstændighederne ved en sådan nægtelse af erstatning ville kunne miste udsigten til at have en økonomisk basis for at bryde op fra et fortsat utilfredsstillende samliv. En regel om nægtelse af erstatning i sådanne tilfælde ville efter gruppens opfattelse også let kunne få karakter af en indblanding i offerets privatliv og kunne i hvert fald i nogle tilfælde opleves som diskriminerende. Derfor er det arbejdsgruppens opfattelse, at man i stedet for en sådan nægtelsesregel bør anvende almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko.

4.4. Justitsministeriet finder, at loven om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser bør ændres, således at der gives offeret et egentligt retskrav på erstatningen fra staten.

I den forbindelse kan justitsministeriet tiltræde arbejdsgruppens synspunkter vedrørende udformningen af skal-regler og kan-regler i offererstatningsloven, jfr. ovenfor under pkt. 4.1.

Som fremhævet i betænkning nr. 1019/1984 rejser spørgsmålet om indførelse af en retskravsordning især problemer vedrørende særreglen i offererstatningslovens § 8, stk. 1, (jfr. pkt. 4.2.). Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppens fler-

tal i, at rimeligheden af de afgivelser, som denne særregel har måttet føre til i praksis, kan give anledning til tvivl, og at afgivelserne især må være vanskelige at forstå for offeret, der kan blive stillet forskelligt over for skadevolderen og over for staten. Der må endvidere lægges betydelig vægt på, at man ved en ophævelse af særreglen vil kunne undgå, at en administrativ myndighed efterfølgende anlægger en anden vurdering end den, som en domstol har anlagt i en sag om samme sagsforhold. På denne baggrund kan justitsministeriet tiltræde flertallets forslag om ophævelse af særreglen i lovens § 8, stk. 1, og om indsættelse af en ny § 6 a, der præciserer, at dansk erstatningsrets almindelige regler om egen skyld og accept af risiko skal anvendes.

Som fremhævet i betænkningen kan det give anledning til tvivl, om der bør indsættes særlige regler i loven om nægtelse af erstatning til ofre, der har nært økonomisk interessefællesskab med skadevolderen, d.v.s. typisk sager om vold i familien, hvor et kvindeligt voldsoffer har genoptaget samlivet med gerningsmanden. Som anført af arbejdsgruppen vil en sådan nægtelsesregel imidlertid ikke kunne blive effektiv, jfr. nærmere pkt. 4.3., hvor arbejdsgruppens begrundelser for at fraråde en sådan særregel er nærmere refereret. Af de af arbejdsgruppen anførte grunde er justitsministeriet enig i, at det næppe vil være hensigtsmæssigt at gennemføre særregler om sådanne (sjældne) tilfælde, og at man således også i denne henseende bør anvende de almindelige erstatningsregler om egen skyld og accept af risiko.

5. Arbejdsgruppen har også overvejet de *procesuelle regler* om behandlingen af sager om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Der er i arbejdsgruppen enighed om, at der – såfremt man gennemfører den foreslåede ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1 – ikke er behov for helt eller delvis at overføre kompetencen til at træffe afgørelse om erstatning fra staten til domstolene. Arbejdsgruppen fremhæver i den forbindelse (betænkningen, side 67–69), at der under alle omstændigheder vil være behov for, at en administrativ instans (efterfølgende) foretager en vurdering af, hvilke beløb der kan udbetales fra staten. Således skal der som følge af bestemmelsen i lovens § 7 indhentes en række oplysninger af social og forsikringsmæssig karakter til brug ved fastsættelsen af erstatningsbeløbet. Endvidere fremhæves som noget helt afgørende, at krav om erstatning fra staten i ikke ubetydeligt omfang rejses i sager, hvor skadevolderen er ukendt, eller hvor der af andre grun-

de ikke rejses straffesag. En overførelse af sådanne sager til domstolene ville ikke blot indebære en meget uheldigt belastning af domstolenes ressourcer, men også en væsentlig forsinkelse med udbetalingen af erstatningen til offeret.

I betænkning nr. 1019/1984, side 43–44, fremhæver arbejdsgruppen, at erstatningsnævnet i praksis også nedsætter erstatningen i forhold til en forudgående dom i visse andre tilfælde end dem, hvor begrundelsen herfor er særreglen i § 8, stk. 1. Baggrunden for sådanne nedsættelser kan f.eks. være, at nævnet stiller større krav til skadelidtes dokumentation for erstatningskravets størrelse end dommeren, eller at nævnet finder, at rettens erstatningsudmåling ikke er i overensstemmelse med de overordnede retters praksis. I betænkningen er der side 122–131 optrykt nogle eksempler på tilfælde, hvor sådan nedsættelse har fundet sted. Arbejdsgruppen har på denne baggrund overvejet spørgsmålet om at gøre domstolsafgørelser bindende for erstatningsnævnet. Der har i arbejdsgruppen ikke kunnet opnås fuldstændig enighed om vurderingen af dette spørgsmål.

Et flertal på 5 medlemmer finder, at det for den enkelte skadelidte kan forekomme uforståeligt, at en administrativ myndighed efterfølgende anlægger en anden vurdering end den, som retten efter en prøvelse af sagen har ladet komme til udtryk i en dom over for skadevolderen. Bl.a. på denne baggrund foreslår flertallet gennemført en bestemmelse i lovens § 11 a, hvorefter erstatningen fra staten i de tilfælde, hvor skadelidtes krav på erstatning fra skadevolderen er afgjort ved dom, skal ydes med det beløb, som er fastsat ved dommen. Den foreslåede regel tager navnlig sigte på tilfælde, hvor der er spørgsmål om nedsættelse af erstatningen. Er situationen omvendt, at nævnets omvurdering fører til en højere erstatning fra staten, bør principielle hensyn efter arbejdsgruppens opfattelse næppe være afgørende, og den foreslåede regel er derfor udformet således, at den ikke udelukker en omvurdering i opadgående retning, når *særlige omstændigheder* taler derfor, f.eks. hvis taksterne for erstatning eller godtgørelse er steget siden dommen (jfr. § 11 a, stk. 3). Denne modifikation i reglen om dommes bindende virkning er således meget snæver.

Arbejdsgruppen fremhæver, at den foreslåede bestemmelse om dommes bindende virkning for erstatningsnævnet ikke bør gælde, hvis og i det omfang skadevolderen under retssagen ikke har gjort indsigelse mod skadelidtes påstand, eller hvis en sagsøgt skadevolder i en civil sag er udeblevet med den følge, at retten har afsagt dom i overens-

stemmelse med sagsøgerens påstand. I sådanne tilfælde sker der nemlig som følge af retsplejelovens almindelige regler om behandlingen af civile krav ikke nogen egentlig prøvelse af sagen. Den af arbejdsgruppen foreslåede bestemmelse i § 11 a, stk. 2, er udformet i overensstemmelse hermed.

Hvis man gennemfører den af flertallet foreslåede ordning, hvorefter en dom har bindende virkning for erstatningsnævnet, kan det efter flertallets opfattelse ikke udelukkes, at der i *yderst sjældne undtagelsestilfælde* vil kunne forekomme domme, som er *klart* i modstrid med retspraksis, og hvor den foreslåede regel i § 11 a ville medføre en hæftelse fra statskassens side. I sådanne tilfælde kan der – som en art sikkerhedsventil – være behov for, at dommen af det offentlige kan indbringes for en højere ret. Flertallet foreslår derfor en bestemmelse herom indsat som § 11 b i offererstatningsloven. Efter forslaget kan appel kun ske med justitsministerens tilladelse, og bestemmelsen er tiltænkt et meget snævert anvendelsesområde.

Et *mindretal* på 1 medlem af arbejdsgruppen finder, at erstatningsnævnet bør træffe en selvstændig afgørelse, ikke blot på grundlag af særreglen i § 8, stk. 1, som dette medlem ønsker opretholdt, jfr. pkt. 4.2., men også når det drejer sig om erstatningsudmålingen.

Justitsministeriet kan tiltræde de synspunkter vedrørende udformningen af de processuelle regler, som er fremsat af arbejdsgruppens flertal. Når retten efter en egentlig prøvelse af sagen har udmålt erstatningen i forhold til skadevolderen, kan det forekomme stødende, såfremt en administrativ myndighed efterfølgende anlægges en anden vurdering. Lovforslagets §§ 11 a-b er derfor udformet i overensstemmelse med flertallets forslag.

6. Ved lov nr. 228 af 23. maj 1984 om erstatningsansvar – der trådte i kraft den 1. oktober 1984 – er der gennemført en meget betydelig forhøjelse af størrelsen af de privatretlige erstatninger. En oversigt over de vigtigste ændringer i erstatningsniveauet som følge af denne lov er medtaget i betænkning nr. 1019/1984, side 143-144. Som det f.eks. fremgår af oversigten, vil der efter reglerne i erstatningsansvarsloven kunne udbetales en skadelidt med en årsindkomst på 350.000 kr. eller derover op til ca. 2,3 mill. kr. i erstatning for erhvervsevnetab og mængodtgørelse. Disse tal skal sammenholdes med, at de største invaliditetserstatninger, der blev udbetalt forud for erstatningslovens ikrafttræden, var på cirka 450.000 kr. I forhold til erstatningsniveauet før lovens gennemførelse vil der således kunne blive tale om en 5-dob-

ling af erstatningen, hvilket dog i praksis navnlig får betydning for de højtlønnede.

I justitsministeriets bemærkninger til forslaget til erstatningslov (F.T. 1983-84, 2. samling, lovforslag nr. L 7, blad nr. 8, side 19) er det omtalt, at erstatningsansvarsloven vil medføre merudgifter for det offentlige i tilfælde, hvor skadelidte opnår erstatning fra staten efter lov om erstatning til ofre for forbrydelser, men det blev samtidig nævnt, at justitsministeriet har nedsat en arbejdsgruppe til revision af loven. I betænkning nr. 1019/1984 har arbejdsgruppen i overensstemmelse hermed (side 73-75) overvejet behovet for at indføre en maksimumsbegrænsning af de erstatninger, der ydes efter offererstatningsloven. Arbejdsgruppen fremhæver, at der – som følge af de nye udmålingsregler i erstatningsloven – vil indtræde en meget kraftig stigning i erstatningsudbetalingerne fra staten til ofre for forbrydelser, hvis der ikke indsættes særlige begrænsningsregler i offererstatningsloven. Arbejdsgruppen fremhæver, at sådanne maksimumserstatninger findes i de andre nordiske lande, og at indførelsen af maksimumsbegrænsninger i den danske lov – som en slags borgerligt jævnmål – vil falde godt i tråd med ordningens karakter af et socialt sikkerhedsnet.

På denne baggrund stiller arbejdsgruppen forslag om, at der indsættes sådanne maksimumsbegrænsninger i offererstatningslovens § 9 a. Ved erstatning for personskade indebærer arbejdsgruppens forslag f.eks., at erstatningen ikke kan overstige 500.000 kr. – et beløb, der i væsentlig grad svarer til det hidtidige erstatningsniveau.

Justitsministeriet kan tiltræde de af arbejdsgruppen foreslåede maksimumsbegrænsninger.

Om den nærmere udformning af maksimumsbegrænsningerne henvises til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 8.

7. Der er indhentet udtalelser over betænkning nr. 1019/1984 fra følgende myndigheder og organisationer:

Nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser, præsidenterne for Østre og Vestre landsret, Københavns byret, retterne i Århus, Odense og Ålborg, Den danske dommerforening, rigsadvokaten, politidirektøren i København, Politifuldmægtigforeningen, rigspolitichefen, Dansk kriminalpolitiforening, Dansk politiforbund, Advokatrådet, socialministeriet, indenrigsministeriet, Assurandør-Societetet og Dansk Kvindesamfund.

8. Som omtalt i betænkningen (side 75-77) må den almindelige forhøjelse af erstatningsniveauet,

der er gennemført ved erstatningsansvarsloven, antages at ville medføre en betydelig forhøjelse af statens udgifter vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser. Heroverfor står på den ene side forslaget om maksimumserstatninger, jfr. ovenfor pkt. 6, og på den anden side de merudgifter, der må antages at blive en følge af den foreslåede ophævelse af særreglen i den gældende offererstatningslovs § 8, stk. 1, jfr. ovenfor pkt. 4.2. Samlet må forslaget antages at ville få en begrænsende effekt på de merudgifter, der følger af erstatningsansvarsloven. Det nærmere omfang af denne begrænsning vil dog afhænge af sammensætningen m.v. af de erstatningskrav, som behandles efter lovens regler, og det er derfor vanskeligt mere præcist at opgøre nettoresultatet.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 og nr. 5

Bestemmelserne svarer til § 1, nr. 1 og nr. 5, i lovudkastet i betænkning nr. 1019/1984.

Der henvises til betænkningen, side 59–60 og 81, og til lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 4.1.

Til nr. 2

Den foreslåede nye affattelse af lovens § 1, stk. 2, svarer til betænkningens lovudkast.

Der henvises til betænkningen, side 81, hvor det er omtalt, at der ved ændringen sker en udvidelse af området for erstatning, således at der i forbindelse med personskade også ydes erstatning for mindre kontantbeløb, hvilket i praksis navnlig vil få betydning i tilfælde med taskerøverier o.l. over for ældre personer.

Til nr. 3

Bestemmelsen svarer til § 1, nr. 3, i lovudkastet i betænkning nr. 1019/1984.

Der henvises til betænkningen, side 82, hvor det er omtalt, at der ved ændringen skabes hjemmel til at yde erstatning for begravelsesudgifter, hvilket er en forudsætning for, at Danmark vil kunne ratificere Europarådskonventionen om erstatning til ofre for voldsforbrydelser.

Til nr. 4

Ændringen er af redaktionel karakter og svarer til betænkningens udkastets § 1, nr. 4.

Der henvises til betænkningen, side 82.

Til nr. 6–7

Bestemmelserne – der svarer til § 1, nr. 6–7, i lovudkastet i betænkning nr. 1019/1984 – indebærer, at særreglen i offererstatningslovens § 8, stk. 1, ophæves, og at det i en ny § 6 a fastslås, at dansk erstatningsrets almindelige regler om egen skyld og accept af risiko er afgørende for, om skadelidtes krav på erstatning fra staten skal nedsættes eller bortfalde på grund af skadelidtes forhold.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 4.2. og 4.4., og til betænkningen, side 60–65 og 82–83, hvor arbejdsgruppens flertal nærmere har begrundet sit forslag.

Til nr. 8

Den foreslåede nye bestemmelse i § 9 a om maksimumsbegrænsning af erstatningerne efter offererstatningsloven svarer med en redaktionel ændring i stk. 5 til § 9 a i betænkningens lovudkast. Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 6, og til betænkningen, side 73–75, 83 samt 143–144.

Ved erstatning for personskade foreslås efter *stk. 1* indført en maksimumsbegrænsning på 500.000 kr., et beløb som i det væsentlige svarer til det højeste beløb, der kunne opnås som invaliditetserstatning før erstatningslovens ikrafttræden.

Forsørgertabserstatning til ægtefælle eller samlever kan efter *stk. 2* ikke overstige et beløb på 225.000 kr., hvilket i øvrigt samtidig svarer til den normale minimumserstatning efter erstatningsansvarslovens § 13.

Efter *stk. 3* skal forsørgertabserstatning til efterlevende børn altid beregnes på grundlag af normalbidraget. Beregningen sker i øvrigt i overensstemmelse med erstatningsansvarslovens § 14. Erstatningen vil således skulle forhøjes med 100 pct., såfremt afdøde var eneforsørger, jfr. erstatningslovens § 14, 2. pkt.

Efter *stk. 4* kan erstatning for tingsskade ikke overstige 50.000 kr.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5* indebærer, at de foreslåede maksima pristalsreguleres efter samme regler som erstatningsbeløbene i lov om erstatningsansvar. Regulering vil således ske første gang pr. 1. april 1985.

Til nr. 9

Denne bestemmelse lovfæster gældende administrativ praksis, hvorefter politiet skal vejlede skadelidte om muligheden for at få erstatning efter loven.

Bestemmelsen svarer til udkastet i betænkningens § 1, nr. 9.

Til nr. 10

De foreslåede nye processuelle regler i §§ 11 a–11 b svarer (med' redaktionelle ændringer i § 11 a, stk. 2, og § 11 b, 1. pkt.) til §§ 11 a–11 b i lovudkastet i betænkningen.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 5, og til betænkning nr. 1019/1984, side 67–73 samt 83–85.

I tilfælde, hvor nævnet skal lægge en ved dom fastsat erstatning til grund, og i andre sager, hvor det er ubetænkeligt, f.eks. ved mindre erstatninger, kan nævnets formand bemyndiges til at afgøre sagen. Nærmere bestemmelser herom vil blive fastsat i nævnets forretningsorden.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. april 1985, og at den skal gælde for skader, der forvol-

des ved overtrædelser, som begås efter lovens ikrafttræden.

Det er ved udformningen af lovforslaget forudsat, at de maksimumsbegrænsninger, som følger af den foreslåede nye bestemmelse i § 9 a, også anvendes i administrativ praksis vedrørende skader, der indtræder inden lovens ikrafttræden, men efter ikrafttrædelsen af lov om erstatningsansvar. Det er ikke fundet fornødent at medtage udtrykkelige overgangsregler herom, idet en sådan maksimumsbegrænsning vil kunne praktiseres inden for den gældende billighedsordning.

Til § 3

Bestemmelsen indeholder hjemmel til at sætte ændringsloven i kraft for Færøerne og Grønland. Offererstatningsloven er sat i kraft i sin nuværende udformning både for Færøerne og på Grønland, jfr. kongelig anordning nr. 470 af 24. september 1984 og kongelig anordning nr. 472 af samme dato.

Bilag

I dette bilag er lov om erstatning til ofre for forbrydelser gengivet, således som den vil fremtræde, hvis lovforslaget vedtages. Med mindre skrift er indsat den gældende formulering af de bestemmelser, der berøres af lovforslaget

§ 1. Staten yder erstatning og godtgørelse for personskade, der forvoldes ved overtrædelse af borgerlig straffelov, hvis overtrædelser er begået i den danske stat. Det samme gælder personskade, der indtræder i forbindelse med hjælp til politiet under anholdelse eller i forbindelse med handlinger, der foretages med henblik på lovlig privat anholdelse eller forhindring af straffbare handlinger.

Stk. 2. Erstatning ydes endvidere for skade på tøj og andre sædvanlige personlige ejendele, herunder mindre kontantbeløb, som skadelidte havde på sig, da personskaden blev forvoldt.

Stk. 3. Erstatning kan i særlige tilfælde ydes for skader, der forvoldes ved handlinger begået uden for den danske stat, hvis skadelidte har bopæl i Danmark, har dansk indfødsret eller på gerningstidspunktet gjorde tjeneste for en udsendt dansk udenrigsrepræsentation.

§ 1. Staten kan yde erstatning og godtgørelse for personskade, der forvoldes ved overtrædelse af borgerlig straffelov, hvis overtrædelser er begået i den danske stat. Det samme gælder personskade, der indtræder i forbindelse med hjælp til politiet under anholdelse eller i forbindelse med handlinger, der foretages med henblik på lovlig privat anholdelse eller forhindring af straffbare handlinger.

Stk. 2. Erstatning kan endvidere ydes for skade på tøj og andre sædvanlige personlige brugsgenstande, som skadelidte havde på sig, da personskaden blev forvoldt.

Stk. 3. Erstatning kan i særlige tilfælde ydes for skader, der forvoldes ved handlinger begået uden for den danske stat, hvis skadelidte har bopæl i Danmark, har dansk indfødsret eller på gerningstidspunktet gjorde tjeneste for en udsendt dansk udenrigsrepræsentation.

§ 2. Afgår skadelidte ved døden, ydes der erstatning for rimelige begravelsesudgifter og erstatning til den, som ved dødsfaldet har mistet en forsørger.

§ 2. Afgår skadelidte ved døden, kan der ydes erstatning til den, som ved dødsfaldet har mistet en forsørger.

§ 3. Staten yder erstatning for tingsskade, der ved overtrædelse af borgerlig straffelov forvoldes i den danske stat af personer, der

- 1) er tvangsanbragt på institution under kriminalforsorgen,
- 2) er anholdt med henblik på fængsling eller er varetægtsfængslet,
- 3) efter straffelovens § 49, stk. 2, er overført til institution uden for kriminalforsorgen,
- 4) er optaget i døgninstitution for børn og unge efter lov om social bistand,
- 5) på grund af åndssvaghed er optaget i institution for personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap, jfr. lov om social bistand, eller,
- 6) er indlagt eller tilbageholdt mod deres vilje på de hospitaler m.v., der er nævnt i § 1 i lov om sindssyge personers hospitalsophold.

Stk. 2. Erstatning ydes for skade, der forvoldes på institutionens område eller under ophold uden for dette med tilladelse eller i forbindelse med udeblivelse eller undvigelse.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at erstatning ydes for skader forvoldt af personer, der frivilligt har ophold på institutioner under kriminalforsorgen, hvis skaden er forvoldt på institutionens område eller i institutionens umiddelbare nærhed.

Stk. 4. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at erstatning ydes for skade for-

voldt af personer, der er anbragt i familiepleje.

§ 3. Staten kan yde erstatning for tingskade, der ved overtrædelse af borgerlig straffelov forvoldes i den danske stat af personer, der

- 1) er tvangsanbragt på institution under kriminalforsorgen,
- 2) er anholdt med henblik på fængsling eller er varetægtsfængslet,
- 3) efter straffelovens § 49, stk. 2, er overført til institution uden for kriminalforsorgen,
- 4) er optaget i døgninstitutioner for børn og unge efter lov om social bistand,
- 5) har ophold på institutioner under åndssvageforsorgen eller
- 6) er indlagt eller tilbageholdt mod deres vilje på de hospitaler m.v., der er nævnt i § 1 i lov om sindssyge personers hospitalsophold.

Stk. 2. Erstatning kan ydes for skade, der forvoldes på institutionens område eller under ophold uden for dette med tilladelse eller i forbindelse med udeblivelse eller undvigelse.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at erstatning kan ydes for skader forvoldt af personer, der frivilligt har ophold på institutioner under kriminalforsorgen, hvis skaden er forvoldt på institutionens område eller i institutionens umiddelbare nærhed.

Stk. 4. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at erstatning ydes for skade forvoldt af personer, der er anbragt i familiepleje.

§ 4. Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorefter staten kan erstatte den i § 3, stk. 1, nævnte skade, der forvoldes af personer, som i Finland, Island, Norge eller Sverige er undveget fra institutioner svarende til dem, der er omtalt i § 3, stk. 1.

§ 5. Erstatning ydes ikke til offentlige myndigheder eller institutioner.

§ 6. Erstatning ydes, selv om skadevolderen er

- 1) ukendt eller ikke kan findes,
- 2) under 15 år eller
- 3) utilregnelig.

§ 6. Erstatning kan ydes, selv om skadevolderen er

- 1) ukendt eller ikke kan findes,

- 2) under 15 år eller
- 3) utilregnelig.

§ 6 a. Ved afgørelser om erstatning efter denne lov finder dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risiko for skade, tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsen er ny.

§ 7. Erstatning ydes ikke, i det omfang skaden godtgøres af skadevolderen eller dækkes af ydelser efter den sociale lovgivning, løn under sygdom, pensionsydelse, private forsikringer eller andre økonomiske ydelser, som tilfalder skadelidte i anledning af skaden.

Stk. 2. Erstatning ydes ikke til dækning af regreskrav mod skadevolderen.

• § 8. Erstatning efter § 3 kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring.

§ 8. Erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde, jfr. § 2, har medvirket til skaden eller skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig.

Stk. 2. Erstatning efter § 3 kan endvidere nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring.

§ 9. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at krav under et bestemt beløb ikke erstatte.

Stk. 2. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at der ydes erstatning efter § 3, stk. 1-3, for skader forvoldt i institutionens umiddelbare nærhed, selv om skaden er mindre end det beløb, der fastsættes efter stk. 1.

§ 9. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at krav under et bestemt beløb ikke erstatte.

Stk. 2. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at der kan ydes erstatning efter §

Bilag til f.t.l. vedr. ofre for forbrydelser

3, stk. 1-3, for skader forvoldt i institutionens umiddelbare nærhed, selv om skaden er mindre end det beløb, der fastsættes efter stk. 1.

§ 9 a. Erstatning og godtgørelse for personskade, jfr. § 1, stk. 1, kan ikke overstige 500.000 kr.

Stk. 2. Erstatning efter § 2 for tab af forsøger til efterlevende ægtefæller eller samlever kan ikke overstige 225.000 kr.

Stk. 3. Erstatning efter § 2 for tab af forsøger til efterlevende børn beregnes på grundlag af det til enhver tid gældende normalbidrag.

Stk. 4. Erstatning for tingsskade, jfr. §§ 3-4, kan ikke overstige 50.000 kr.

Stk. 5. De i stk. 1-2 og 4 nævnte beløb reguleres efter reglerne i § 15 i lov om erstatningsansvar, og reguleringen har virkning fra den nævnte lovs ikrafttræden.

Bestemmelsen er ny.

§ 10. Erstatning er betinget af, at lovovertrædelsen uden unødigt ophold er anmeldt til politiet, og at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning.

Stk. 2. I særlige tilfælde kan erstatning dog ydes, selv om betingelsen i stk. 1 ikke er opfyldt.

Stk. 3. Politiet vejleder skadelidte om retten til at få erstatning efter denne lov.

§ 10, stk. 3, er ny.

§ 11. Afgørelse om erstatning træffes af et nævn, der nedsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Nævnet består af en formand, der skal være dommer, og af 2 andre medlemmer, hvoraf det ene medlem udnævnes efter indstilling fra socialministeren og det andet medlem efter indstilling fra advokatrådet. Medlemmerne og stedfortrædere for disse udnævnes for 4 år.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter nævnets forretningsorden og regler om indgivelse af ansøgning.

§ 11 a. Er skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse fra skadevolderen afgjort ved dom, ydes erstatning efter denne lov med det

beløb, som er fastsat ved dommen, jfr. dog §§ 7-10.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 gælder ikke, for så vidt skadevolderen under sagen må anses for at have anerkendt kravet.

Stk. 3. Taler særlige omstændigheder derfor, kan nævnet uanset reglen i stk. 1 tilkende skadelidte en højere erstatning eller godtgørelse end fastsat ved dommen.

§ 11 b. Har skadelidte indgivet ansøgning til nævnet om erstatning efter denne lov, og er skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse fra skadevolderen under behandling ved retten eller afgjort ved dom, jfr. § 11 a, stk. 1, kan nævnet med justitsministerens tilslutning indtræde som part i sagen og indbringe dommen for højere ret efter samme regler som den skadelidte. Nævnets appelfrist er 8 uger og regnes fra den dag, da nævnet er gjort bekendt med dommen.

Bestemmelserne i §§ 11 a-11 b er nye.

§ 12. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at afgørelse om erstatning efter § 3, stk. 1-3, for skader under et bestemt beløb forvoldt i institutionens umiddelbare nærhed kan træffes af institutionen.

Stk. 2. § 13 og 14, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse på ansøgninger, der behandles af institutionen.

Stk. 3. Institutionens afgørelse kan af skadelidte og skadevolderen påklages til nævnet.

§ 13. Nævnet kan ikke behandle en ansøgning, der er indgivet over 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået, medmindre der foreligger særlige grunde.

§ 14. Nævnet kan opfordre ansøgeren til at medvirke til sagens oplysning, herunder ved personligt fremmøde for nævnet, ved i tilfælde af personskade at lade sig undersøge af en læge og om fornødent, eventuelt ved indlæggelse, at lade sig undergive observation og behandling. Nævnet kan endvidere afkræve andre, der har kendskab til forholdene, oplysninger, der må anses for nødvendige. Nævnet kan herunder indhente sygehusjournaler eller udskrifter heraf.

Stk. 2. Nævnet kan forlange optaget retsligt forhør.

Stk. 3. Efterkommer ansøgeren ikke inden en fastsat frist en opfordring fra nævnet om at medvirke til sagens oplysning, kan sagen afgøres på det i øvrigt foreliggende grundlag.

§ 15. Udgifterne ved sagens behandling ved nævnet, herunder udgifter til de undersøgelser, der er omtalt i § 14, stk. 1, betales af staten.

Stk. 2. Nævnet kan i særlige tilfælde bestemme, at ansøgeren helt eller delvis skal have dækket udgifter, som han har afholdt i anledning af sagen.

§ 16. Nævnet har den endelige administrative afgørelse af de sager, der indbringes for nævnet.

§ 17. Staten indtræder, i det omfang der ydes erstatning, i skadelidtes krav mod ska-

devolderen.

§ 18. Har ansøgeren givet urigtige oplysninger eller fortiet omstændigheder af betydning for erstatningen, kan beløb, som er modtaget med urette, kræves tilbagebetalt.

Stk. 2. Tilbagebetaling kan endvidere kræves, hvis ansøgeren senere på anden måde opnår dækning for skaden.

§ 19. Loven træder i kraft den 1. oktober 1976.

Stk. 2. Loven anvendes ikke på skader, der forvoldes ved overtrædelser begået før lovens ikrafttrædelse.

§ 20. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.